

odbor eGovernmentu
náměstí Hrdinů 1634/3
140 21 Praha 4

Č. j. MV- 72593-4/EG-2021

Praha 21. července 2021

Stanovisko k problematice elektronických podpisů a elektronické identifikace

Ministerstvo vnitra České republiky, odbor eGovernmentu, byl osloven s žádostí o zveřejnění stanoviska k problematice elektronických podpisů a elektronické identifikace s přihlédnutím k obecným pravidlům výběru druhu elektronického podpisu v závislosti na povaze právního jednání dle zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, v platném znění (dále jen „zákon č. 297/2016 Sb.“).

Na úvod stanoviska je dle našeho názoru vhodné uvést účel elektronického podpisu a elektronické identifikace. Elektronický podpis slouží k projevu vůle fyzické osoby a elektronická identifikace (a autentizace) slouží k prokázání resp. potvrzení totožnosti osoby, a to jak fyzické, tak i právnické osoby podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (dále jen „nařízení eIDAS“).

Zákon č. 297/2016 Sb. stanovuje v § 5 až 11 obecná pravidla podepisování elektronického dokumentu elektronickým podpisem, pečetění elektronickou pečetí a označování elektronického dokumentu elektronickým časovým razítkem, pokud jde o výběr jejich druhu. Pravidla je nutno chápat jako obecnou úpravu. Zvláštní zákony mohou obsahovat speciální úpravu, kterou tato pravidla „zmírňují“, např. povolením použití i nižší úrovně elektronického podpisu („obyčejný“ elektronický podpis, zaručený elektronický podpis) nebo tím, že elektronický podpis nevyžadují, případně naopak obecná pravidla zpřísní, např. požadavkem podepsání pouze kvalifikovaným elektronickým podpisem. Je třeba dále artikulovat skutečnost, že ustanovení upravující obecná pravidla podepisování elektronickým podpisem (§ 5 až 7 zákona č. 297/2016 Sb.) nevyklučují použití jiných elektronických nástrojů, se kterými právní předpisy spojují účinky vlastnoručního podpisu [např. fikce podpisu

podle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, v platném znění (dále jen „zákon č. 300/2008 Sb.“)], což zákon č. 297/2016 Sb. vyjadřuje formulací „k podepisování elektronickým podpisem“.

Podle výše zmíněných obecných pravidel (§ 6 odst. 1 zákona č. 297/2016 Sb.), při komunikaci soukromoprávního subjektu s veřejnoprávním podepisujícím, kdy veřejnoprávní podepisující vystupuje ve vrchnostenské pozici, je nutné v případě použití elektronického podpisu zvolit pro podepsání dokumentu obsahujícího právní jednání uznávaný elektronický podpis. Pokud svou povahou zvláštní právní předpis nestanoví jinak, není možné pro tyto účely použít nižší druh elektronického podpisu, jelikož tento nižší druh el. podpisu (např. „prostý“ elektronický podpis nebo zaručený el. podpis) nebude mít účinky vlastnoručního podpisu ve smyslu § 6 odst. 1 zákona č. 297/2016 Sb. a na takové právní jednání se bude nahlížet, jako by nebylo podepsáno. Pro úplnost je vhodné uvést, že pod zavedenou legislativní zkratkou uznávaný elektronický podpis se rozumí zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis nebo kvalifikovaný elektronický podpis a z tohoto pak plynou požadavky, které musí uznávaný elektronický podpis splňovat. Musí se tedy jednat o elektronický podpis splňující požadavky čl. 26 nařízení eIDAS a musí být založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis. Požadavky na obsah kvalifikovaného certifikátu pro el. podpis, stejně tak požadavky na jeho vydavatele, jsou uvedeny rovněž v nařízení eIDAS.

Pokud jde o komunikaci soukromoprávního subjektu s veřejnoprávním podepisujícím s využitím elektronického podpisu, kdy veřejnoprávní podepisující nevystupuje ve vrchnostenské pozici a komunikaci mezi soukromoprávními subjekty navzájem, v tomto případě se již neuplatní požadavek na uznávaný elektronický podpis. Pro tyto případy je možné využít dle § 7 zákona č. 297/2016 Sb. i jiné druhy elektronických podpisů (obvykle nižší druh než je uznávaný el. podpis). Opět je nutné přihlídnout k faktu, že toto obecné pravidlo může být upraveno odlišně zvláštním právním předpisem.

V úvodu stanoviska je uvedeno, že elektronický podpis slouží k projevu vůle fyzické osoby, a dále, že obecná pravidla používání elektronického podpisu uvedená v § 5 až 7 nevylučují použití jiných elektronických nástrojů mimo technologii elektronického podpisu. Právní předpisy totiž spojují účinky vlastnoručního podpisu i s jinými elektronickými nástroji, pomocí nichž lze komunikovat v „elektronickém světě“. V případě komunikace s orgány veřejné moci tak lze činit úkony datovou

zprávou prostřednictvím informačního systému datových schránek. Na takto učiněný úkon se hledí, jako by byl podepsán (jedná se o tzv. fikci podpisu dle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb.). Vůči orgánům veřejné moci lze taktéž činit úkony prostřednictvím informačního systému veřejné správy, který splňuje zákonem požadované podmínky § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby, v platném znění.

Pokud jde o fikci podpisu dle § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 12/2020 Sb., je vhodné zmínit, že de lege ferenda se zákonodárce ubírá cestou jejího explicitního vyjádření v § 8 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, jež provedl zákonem č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci. Právo činit digitální úkon prostřednictvím informačního systému veřejné správy umožňujícího prokázání totožnosti uživatele služby s využitím elektronické identifikace ve smyslu § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 12/2020 Sb. vyžaduje, aby informační systém veřejné správy, jehož prostřednictvím je digitální úkon činěn, splňoval další podmínky: musí umožnit autorizaci digitálního úkonu uživatelem služby, tj. „zachytit“ projev vůle identifikované a autentizované osoby, a být s to tento projev vůle uživatele služby zpětně prokázat. Z uvedeného je patrné, že „nosičem“ vůle fyzické osoby není „pouze“ samotné použití prostředku pro elektronickou identifikaci pro účely přihlášení se k dané online službě, ale její další explicitní krok, kterým projeví svou vůli s daným úkonem či jednáním. Jak bylo uvedeno výše, tento projev vůle pak musí být „schopen“ informační systém veřejné správy zpětně prokázat.

Z výše uvedeného je patrné, že fyzická osoba, která komunikuje elektronicky s orgány veřejné moci, má v zásadě několik možností, jak může při elektronické komunikaci stvrdit svoji vůli za předpokladu splnění podmínek pro každý z těchto způsobů projevu vůle.

Uvedené stanovisko je toliko právním názorem odboru eGovernmentu, který není oprávněn k autoritativnímu výkladu právních předpisů. Tato kompetence náleží v konkrétním případě výlučně soudu.

Ing. Roman Vrba
ředitel